

Rebecca Whisnant

[Ne] kupimo: Prostitucija kot neželena spolnost

Prostitucija je večmilijonska industrija, v kateri večinoma moški kupujejo dostop do spolnosti in drugih spolnih aktivnosti z drugimi osebami, pretežno ženskami in deklicami. Za nekatere moške je to rutinska praksa, nekateri pa to počnejo le redko. Med moškimi, ki se poslužujejo tovrstnih storitev, nekateri pobirajo ženske na ulici; drugi obiskujejo zakonite ali nezakonite bordele, nekateri pa najamejo spremstvo z visoko ceno.

Razprave o moralnosti prostitucije se prepogosto osredotočajo predvsem, če ne celo izključno, na ženske. Moški kupec postane neviden in njegove odločitve so na takšen način zavarovane pred moralno kritiko. Ko je njegovo vedenje opaženo, se pogosto domneva, da je, če ne že moralno idealno, vsaj naravno: fantje bodo fantje, navsezadnje, in imajo svoje potrebe.

Članek se ukvarja predvsem s tem, kakšno škodo ženske, ki se ukvarjajo s prostitucijo, lahko doživljajo in kdo so tisti, ki to največkrat izkoriščajo.

V diskurzu ne smemo enačiti izrazov neželena in nesoglasno – veliko deklet je izkoriščenih za prostitucijo, so žrtve posilstev in nasilja, čeprav se zdi, da so v prostitucijo pristale.

Ženske, ki se ukvarjajo s prostitucijo, imajo zaradi tega številne psihične in fizične posledice. Eden izmed pomembnih razlogov, zakaj se le te pojavijo, je ravno v dejstvu, da je spolni odnos nezaželen.

Pomembno je zavedanje, da je prostitucija širok in zapleten nabor praks, ki ne vključuje samo prostitucije na ulici, spremstva in bordelov, temveč tudi striptiz, telefonski seks, pornografijo in še več, avtorica prispevka pa posebej poudarja, da prostitucija ni identiteta osebe, temveč dejavnost.

Prostitucijo pogosto spremljajo in/ali proizvajajo surovi in kaznovalni pogoji (MacKinnon 2011). Ti pogoji lahko vključujejo obupno revščino, nasilnega ali grozečega zvodnika/zvodnico, zasvojenost z drogami in/ali predhodne izkušnje s spolno zlorabo (zlasti v otroštvu).

Soglasje in želja

Včasih se človek strinja, da naredi nekaj, do česar preprosto nima nobene neodvisne ali že obstoječe želje

Spolno dejanje je neželjeno, ko nekdo opravlja spolna dejanja za drugega, brez kakršnega koli zanimanja ali želje po povezavi s to osebo, ne da bi se sama odzvala na lastne spolne potrebe. Ženska v tem smislu ne želi večine spolnih dejanj v prostituciji, če ne celo nobenega od njih. To so dejanja, ki jih izvaja, ne zato, ker želi, temveč zato, ker si želi nekaj drugega, za kar so potrebna spolna dejanja. Kot je povedala Catharine MacKinnon: »Ko imate spolni odnos z nekom, s katerim si to želite, se praviloma ne plačujete.« (2011, str. 281).

Tisto, kar ženska v prostituciji želi in pričakuje, da bo dobila, in do česar je seks neželjeno, a potrebno sredstvo, ni vedno denar. Marsikdaj je to lahko tudi droga, izogibanje nasilju ali želja po ugajanju zvodniku, da bi si tako zagotovila »ljubezen« in/ali zaščito. In tudi v primerih ko gre »le za denar«, je večinoma to daleč od celotne zgodbe, ki se skriva za tovrstnimi izjavami.

Izkušnja s prostitucijo: trije skupni elementi

Trije elementi, ki jih je avtorica analizirala, so še posebej vredni pozornosti, saj pomembno osvetlijo različne vidike prostitucije – prisilno in sporazumno, zakonito in nezakonito, zvodnike, ki jih nadzirajo in ne, ulice in bordeli itd. Od treh elementov sta dva (vsaj v pomembnem delu) posledica tega, da je spolni odnos neželen, tretji pa verjetno zelo poslabša to neželenost.

Prvič, ženske v prostituciji običajno poročajo, da morajo za lažje prenašanje oz. preživetje izkušenj s prostitucijo najti način, kako se psihološko in čustveno oddaljiti od dogajanja. Ženske ta postopek opisujejo na različne načine. Nekatere pravijo, da »zapustijo svoje telo«, druge, da se samo »ustavijo« ali »omrtvijo« in se pretvarjajo, da jih ni. Veliko pa jih v te namene uporablja tudi prepovedane substance. To so načini psihološkega bega iz neznosne resničnosti.

Drugi element je tesno povezan s prvim. Gre za rutinsko potrebo po pretvarjanju. Jasno razkrivanje resničnih občutkov in reakcij – ki lahko vključujejo dolgčas, gnus, prezir in/ali strah – je očitno nezdržljivo z veseljem uporabnika prostitucije. Zato je treba razviti premišljene spretnosti. Kot je dejal D.A. Clarke, ni dovolj, da se prostitutka preprosto podredi spolni aktivnosti; pričakovano je da bo zagotavljala aktivno spolno storitev stranki na zahtevo. Od nje se pričakuje, da bo na različnih ravneh poskrbela, da se bo pretvarjala, da uživa, da je dobra ljubimka in da je za stranko privlačna. Njena naloga je laganje na najbolj intimni ravni.

Ta dva prepletena elementa disociacije in pretvarjanja pogosto postaneta sčasoma tako zapletena, da začneta prevzemati žensko življenje, tudi ko ne opravlja prostitucije.

Tretji element pa je osupljiva sovražnost in agresija do žensk v prostituciji. Ženske so podvržene žaljivkam in nasilju iz različnih virov, vključno z zvodniki in policijo (MacKinnon 2011, Raphael 2004), osebe, ki so uporabniki prostitucije, pa so osredotočene na to, da jih zlorabijo. Kot je opazila Andrea Dworkin, prostitutirane ženske niso obravnavane le kot predmeti, ampak kot tarča, sredstvo za sovražnost in prevlado (1997, str. 146–47). Po ženskah rutinsko pljuvajo, jih žalijo in so prisiljene trpeti predvsem ponižujoča ali boleča spolna dejanja. V skrajnejših a še vedno pogostih primerih jih udarijo, dušijo, brcajo, vanje prodrejo z nevarnimi predmeti, grozijo z orožjem, zažgejo s cigareti in še kaj. Uporaba prostitucije je želja po izkazovanju moči in ne želja po ljubezni in spolnosti.

Odgovornost uporabnikov

Ena izmed raziskav, opravljenih med ženskami, ki se ukvarjajo s prostitucijo v Južni Afriki, je pokazala, da čeprav je bilo bistveno več nasilja nad ženskami, ki se prostitutirajo na ulici, kot med tistimi v bordelih, ni bilo razlike v stopnjah posttravmatske stresne motnje pri teh dveh različnih populacijah (Farley 2004, str. 1100). Ta ugotovitev kaže na to, da sama izkušnja s prostitucijo – ne le nasilje, povezano z njo – povzroča ženskam močno čustveno stisko. Tako lahko to ugotovitev povežemo z dejstvom, da vsak uporabnik prostitucije – ne glede na to ali je do ženske nasilen ali ne – prispeva k hudim čustvenim in duševnim posledicam.

Zakaj je spolni odnos drugačen?

Le privolitev ni dovolj. Spolnost je zelo intimna in ni pomembna le privolitev, temveč tudi želja po sodelovanju. Gre za to, da oseba kupi privolitev z denarjem, želja po sodelovanju pa ni obstoječa. Dejanje spolnosti se zgodi zgolj zaradi nakupa storitve.

Patriarhat in pomen spola

Seks ima znotraj patriarhata že poznan in časovno zasnovan nabor kulturnih pomenov, ki jih je v tem kontekstu pomembno pregledati. Allan Johnson pravi naslednje: »Patriarhalna oblika heteroseksualnosti je moško identificirana in moško osredotočena. Kot tak je njegov družbeni pomen sam po sebi spolnost, saj služi tudi kot splošni model za moško prevlado ter za prevlado in agresijo na splošno.« (1997, str. 150) Moški ali fant je v spolnih odnosih, zlasti prvič, viden, kot da je nekaj dobil ali dosegel, ženska ali dekle pa kot nekdo, ki se je nečemu odrekel. Bolj ko moški to počne, močnejši in močnejši je; bolj ko ženska to počne, nižja in cenejša postaja. Ta dvojni spolni standard vsaj deloma temelji na naših kulturnih predpostavkah, kaj je seks: namreč, da gre za srečanje, v katerem ena stranka osvaja in dobiva najboljše od druge. On je zmagovalec in s tem srečanje še poveča njegov status. Ona je poraženka, tista, ki jo je dobil. Tako se spet šteje, da seks zmanjšuje žensko vrednost, zaradi česar je poceni in umazan, hkrati pa krepi moč in status moškega.

Plačano: poslabšanje škode neželene seksa

V prostituciji ni ljubezenskega ozračja ali celo medsebojnega spoštovanja ali naklonjenosti.

Moški kupi seksualno izkušnjo, v kateri preprosto ni treba upoštevati potreb, želja ali ranljivosti druge osebe – izkušnjo, v kateri je njegova beseda zakon in njegove želje izpolnjujejo dan. Ob tej priložnosti in s to osebo si kupi pravico do ravnanja, ki ga Julia O'Connell Davidson imenuje »despotski subjekt« (2002, str. 90–92). Kot sta zapisala Anderson in Estes, »moški išče prostitutko, da bi se izognil neprijetnosti pri spolnih odnosih z drugo osebo [...] Seks prostitutke [...] prinaša žensko – stvar, ne da bi se moral ukvarjati z žensko.« (1998, str. 155).

Trgovski kontekst prostitucije sprosti sovražne pomene spolnosti, hkrati pa zagotavlja nenavadno ranljiv in družbeno odobren cilj te sovražnosti.

Po našem mnenju so vse tržne izmenjave po definiciji legitimne, njihovi rezultati pa so kritizirani; tako da kar koli ženska meni, da ji je bilo storjeno ali odvzeto v prostituciji, nima legitimnih razlogov za pritožbo. Drugi ideološki tok ne izvira iz kapitalizma, temveč iz patriarhata: stališče, da so ženske, ki iščejo ali sprejemajo denar za seks »kurbe«, z vsem, kar izraz pomeni. Kurba, kot lik v patriarhalni domišljiji, je napačna ženska, ki je – umazana, poceni, ničvredna, izgnanka – in kar je najpomembnejše, zaslužila si je vse, kar dobi. Tako menjava denarja pri prostituciji žensko utiša, saj prejemnico naključno uvršča v kategorijo oseb, za katere velja, da niso vredne skrbi, pravičnosti ali dostojanstva. Zato menjava denarja pri prostituciji, kot poudarja Moran, prinaša »sramoto [kot] psihološki rak prostitucije«.

Zaključek

Stališče, da je prostitucija takšna kot katero koli drugo delo, je napačno. Prostitucija predstavlja veliko laži, hkrati pa pripoveduje pomembne, četudi neprijetne resnice o spolnosti v naši kulturi. Posebna brutalnost teh resnic, ki se kažejo v prostituciji, pomaga razložiti naraščajočo globalno moč gibanj za odpravo prostitucije.

Prevedeno in povzeto po Whisnant, Rebecca (2017). [Not] buying it: Prostitution as unwanted sex. Dignity: A Journal on Sexual Exploitation and Violence: Vol. 2: Issue 2; Article 9. Dostopno na <https://digitalcommons.uri.edu/dignity/vol2/iss2/9/> (6. 4. 2020).